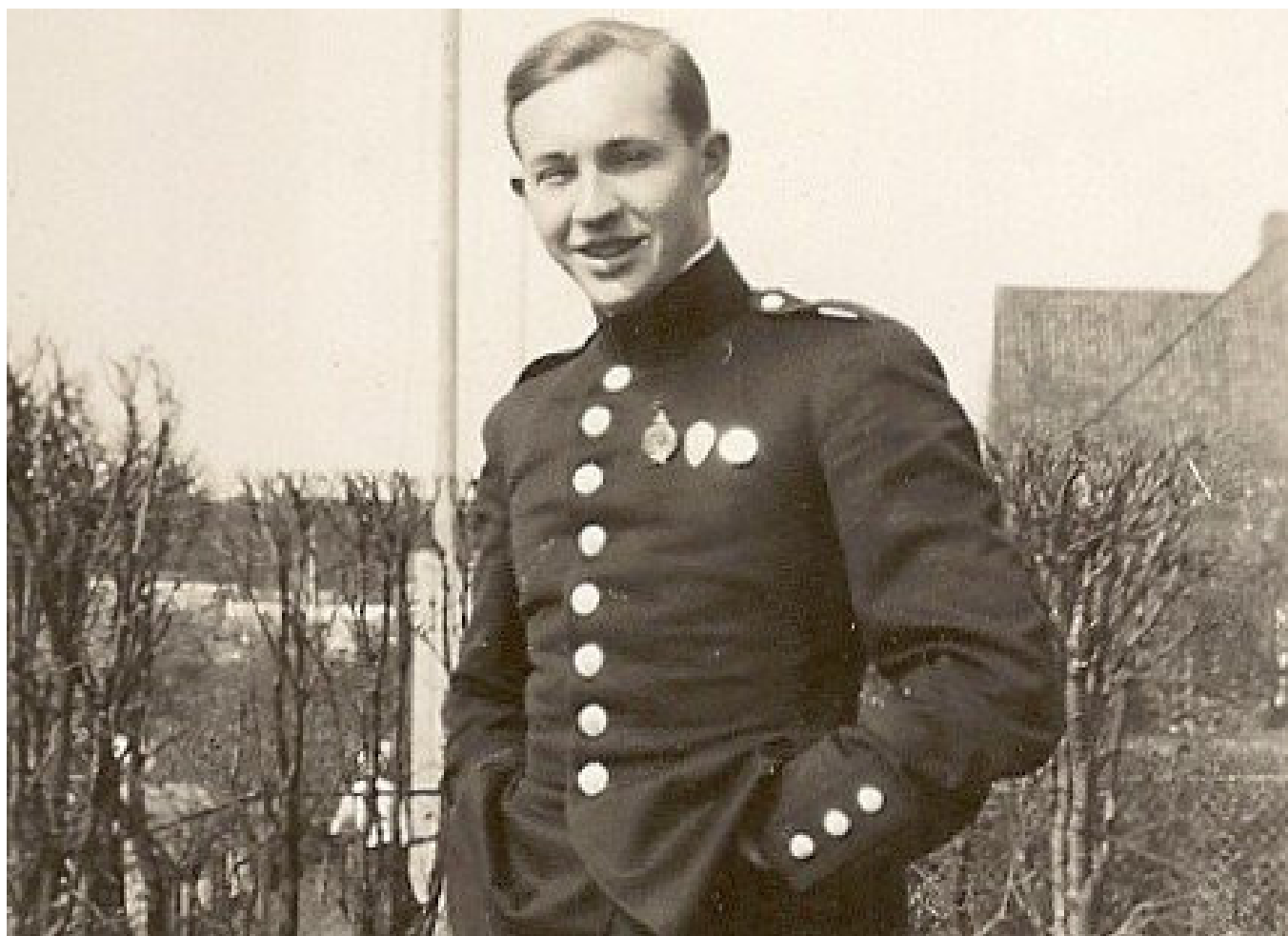

DEBATT KRIG 2. VERDENSKRIG LOKALHISTORIE

75 år siden tyskerne tok faren, sønnene reiste i hans fotspor

Kadett Camillo Mordt. Han tok Krigsskolen i 1931 - 1932, og ble utdannet fenrik. Mordt hadde løytnants grad ved krigsutbruddet i 1940. Fra klokken 05:30 den 16. august 1943 var han tysk krigsfange.

Av Helge Mordt

16. august 2018, kl. 12:13 [v](#)

Artikkelen er over 2 år gammel

Brødrene Helge og Birger Mordt fikk et godt innblikk

i hva faren Camillo opplevde som tysk krigsfange fra han ble arrestert i august 1943 til freden kom i mai 45. Helge Mordt forteller her om deres tur til Polen og Tyskland.

DEL

f

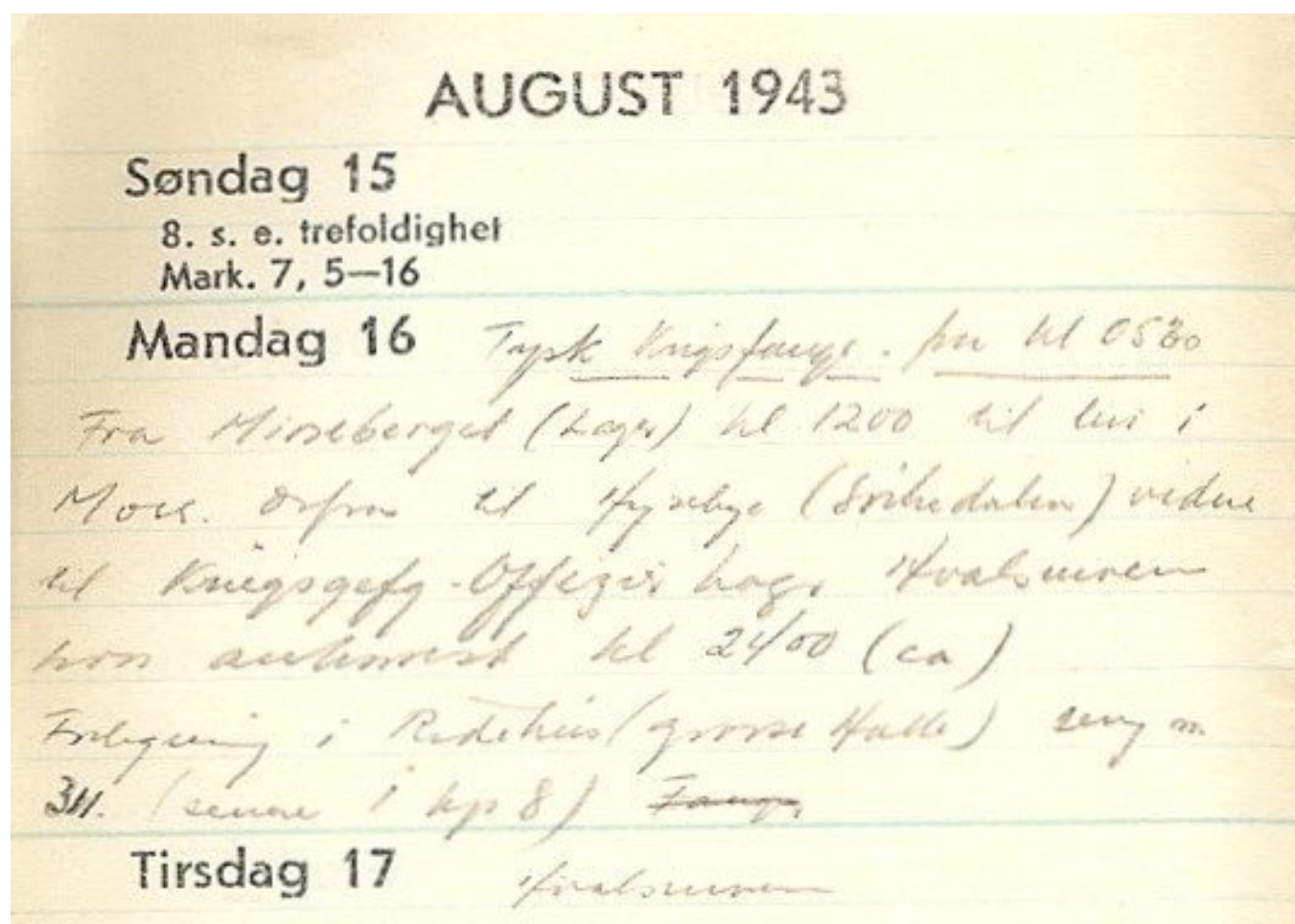
...

KRONIKK

Dette er et debattinnlegg. Innlegget gir uttrykk for skribentens holdninger.

Den 16. august 1943 klokken halv seks om morgenen banket det hardt på døren i Isengransgate 1 (nå Bjarne Aas gate). Utenfor sto det en tysk underoffiser og to tyske soldater med stålhjelmer fra Wehrmacht. De spurte etter løytnant Camillo Mordt som var min far. Da han kom frem, fikk han overlevert et brev som begynte med «In Namen des Führer des Grossdeutschen Reiches ... og som han selv har notert i sin sjuende sans på mandag 16 august; «Tysk krigsfange fra klokken 05:30».

Første samlingssted for de offiserer som ble arrestert i Fredrikstad var Mineberget. Derfra ble de ca. klokken 12 transportert til Moss, for så bli transportert til Huseby og ved midnattstid den 16. august kom de frem til Hvalsmoen «Kriegsgefange Offizer lag».

Dramatisk notat i dagboken den 16. august 1943: Krigsfange fra 05:30.

Offiserene fra Østfold ble her forlagt i et ridehus, eller som tyskerne kalte det, «Grosse Halle». De påfølgende dagene ankom det arresterte offiserer fra hele landet til Hvalsmonen.

I sin dagbok noterte min far at han den 19. august ble registrert som krigsfange nummer 807.

«Turen ga et tilbakeblikk i historien, men sporene etter de dramatiske hendelsene begynner å viskes ut.»

Den 7. september blir første pulje med offiserer ca. 600 transportert til Oslo med tog, transporten gikk klokken 14:30 på ettermiddagen. Ved ankomst Oslo blir offiserene tatt om bord i dampskipet Isar. Isar var et søsterskip til Donau. Isar forlater Oslo klokken 01:30 den 8. september, og klokken 06:00 passerer Isar Færder, det skulle gå 21 måneder før min far fikk se Norge igjen.

Massearrestasjonen av offiserer

- 16. august 1943 ble om lag 1300 norske offiserer over hele landet arrestert i navnet til føreren for det stortyske rike.
- I hovedsak var de vernepliktige ned til løytnants grad. De aller fleste var familiefolk fra sivile yrker, folk som hadde deltatt i felttoget våren 1940.
- Våren 1943 regnet den tyske overkommando med at Sverige kunne gå inn i krigen mot Tyskland. I denne situasjonen ble det viktig å arrestere norske offiserer på forhånd.

Kilde: [Artikkel i Klassekampen](#)

Isar ankom Stettin i Polen fredag 10. september på ettermiddagen, de norske offiserene ble da satt på et tog for videre transport til fangeleiren i Polen. Sent lørdag 11. september ankom de norske offiserene byen Schildberg, nå Ostrzeszow som ligger sørøst i Polen.

Her ble fangene fordelt på fem bygninger, Gymnasium, Seminar, skolen, sykehuset og Richterhaus. Totalt var det 1130 norske offiserer samlet i denne polske byen.

Offiserene ble her frem til 19. januar 1945, da nærmet den røde arme seg fra øst og tyskerne besluttet å flytte fangene vestover. Forflytningen vestover startet klokken 15 på ettermiddagen og det ble en mars på 29 kilometer frem til byen Adelnau, nå Odolanow. Der ble offiserene innkvartert i en kirke under kummerlige forhold. Kirken står der den dag i dag.

Offiserene ble innkvartert i kirken i Adelnau (hentet fra boken offiser og krigsfange). Til høyre ser vi den fint vedlikeholdte kirken slik den fremstår i dag.

Den påfølgende dag gikk marsjen videre til Treustadt, nå Zduny en mars på 59 kilometer. Tyskerne prøvde nå å ordne med togtransport videre vestover, og den 22. januar kunne offiserene entre et godstog i den polske byen Kobylin.

Reisen vestover endte opp i byen Luckenwalde sør for Berlin, hvor det utenfor byen var anlagt en stor fangeleirer, med krigsfanger fra alle de krigførende nasjonene.

Den 21. april 1945 forlot de tyske vaktene leiren og fangene ble overlatt til seg selv, og dagen etter besatte den røde arme byen Luckenwalde.

Fra offiserene ble frigjort den 21. april til de kunne sette benene på norsk jord igjen, gikk det over fem uker. Offiserene ankom Oslo havn med båt fra Danmark de første dagene av juni i 1945.

75 år etter arrestasjonen av min far, besøkte jeg sammen med min bror de stedene som han hadde vært under sitt krigsfangenskap.

Museum i rådhuset: I Ostrzeszow, som i dag er polsk, fikk kronikkforfatteren omvisning i museet som er opprettet i rådhusets 3. etasje sammen med sin bror Birger Mordt (bildet).

I rådhuset i byen Ostrzescow ble det i 1981 opprettet et museum for de norske krigsfangene. Blant de fangene som satt der var Emil Stoltenberg, far til Thorvald Stoltenberg. Museet ble da også besøkt av Jens og Thorvald Stoltenberg i 2007, noe som fremkom i museets gjestebok. En av de ansatte ved rådhuset tok seg tid til å vise oss rundt i byen på de stedene de norske offiserene var innkvartert.

Camillo Mordt, født 1913, var utdannen jurist og drev advokat kontor her i Fredrikstad sammen med sin bror Wilhelm Mordt. Han døde i 1983. Foto: Sollem

I byen Luckenwalde var det et bymuseum, hvor krigsfangeleiren hadde en liten avdeling. Av selve leiren var det ingenting igjen, bortsett fra kirkegården. Området hvor leiren hadde ligget var blitt nærings- og industriområde.

Turen ga et tilbakeblikk i historien, men sporene etter de dramatiske hendelsene begynner å viskes ut. Det var flott å se museet i Ostrzescow, og det var imponerende å se at denne byen hadde valgt å ta vare på historien om de

norske krigsfangene.

Skriv ditt leserbrev her

DELTA I DEBATTEN! Vi oppfordrer leserne til å bidra med sine meninger, både på nett og i papir

Lik Fredriksstad Blad på Facebook

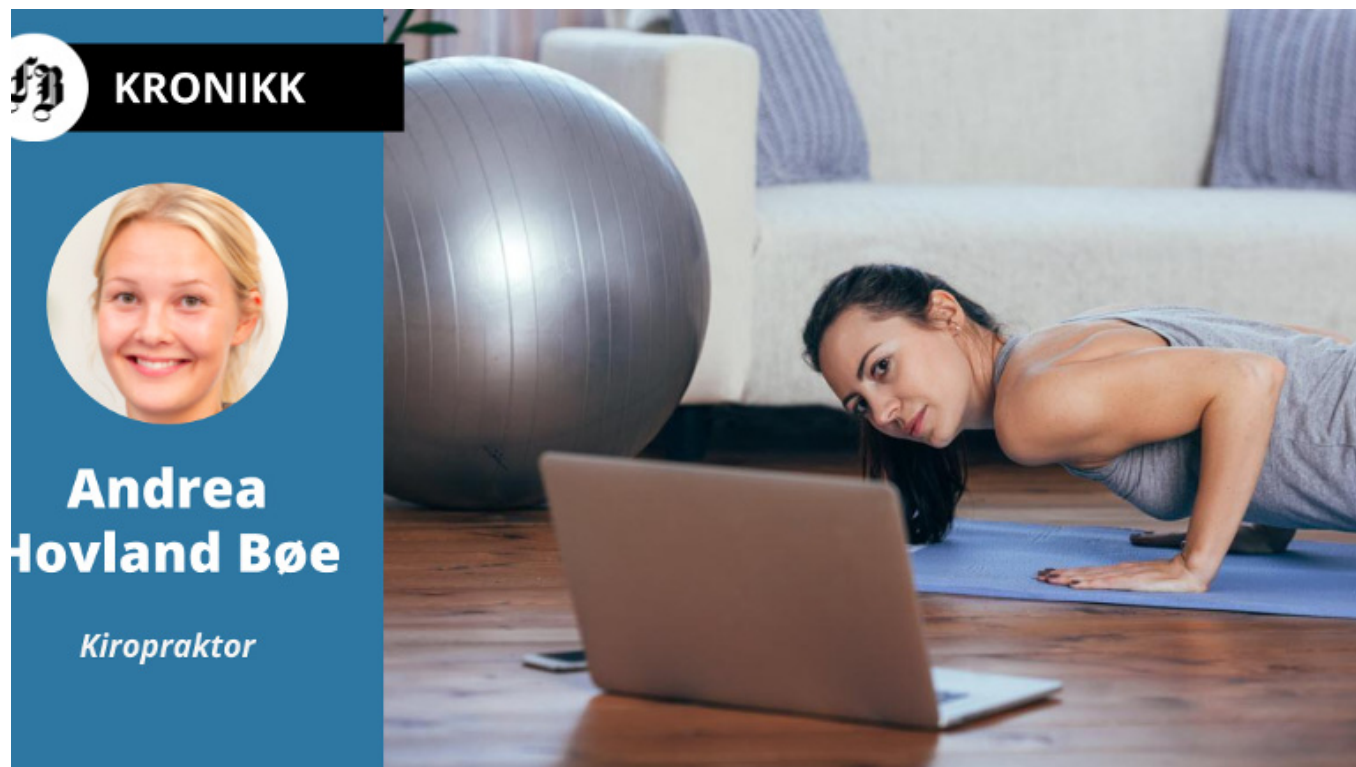
Liker

43 k personer liker dette. [Registrer deg](#) for å se hva vennene dine liker.

Les mer om: [Debatt](#) [Krig](#) [2. verdenskrig](#) [lokalhistorie](#)

Se kommentarer

Flere saker

Styrkeuka 2020 - alle kan trene styrke!

De folkevalgte må vite hva som er deres ansvarsområde

Bli med på digital dugnad for verdenshavene

***Bodahl retter og beklager overfor
ordfører Nygård***

**Bilder fra Fredriksstad Blads arkiv:
Slektsforskning, "Jukebox" og
Vindeleka-oppsetning**

Kommentarer til denne saken

Til toppen

- Utgitt av Fredriksstad Blad AS • Adresse: Stortorvet 3, 1601 Fredrikstad
- Sjefredaktør: René Svendsen
 - [Personvernpolicy](#) / [Informasjonskapsler](#)
 - [Redaktørplakaten](#)
 - [PFU](#)
 - [Tips oss!](#)
 - Tlf: 46 80 77 77

© 2020

